EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 4.6.2020
COM(2020) 549 final/2

CORRIGENDUM
This document corrects document COM(2020) 549 final of 20.5.2020.
Concerns all linguistic versions except English, French, German and Latvian.
Modification of the document's marking on the cover page.
The text shall read as follows:

KOMISSION KERTOMUS

Latvia

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laadittu kertomus

KOMISSION KERTOMUS

Latvia

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laadittu kertomus

1. JOHDANTO

Komissio antoi 20. maaliskuuta 2020 tiedonannon vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen aktivoinnista. Lauseke, josta säädetään asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 1 kohdassa, 6 artiklan 3 kohdassa, 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklan 3 kohdassa sekä asetuksen (EY) N:o 1467/97 3 artiklan 5 kohdassa ja 5 artiklan 2 kohdassa, helpottaa finanssipolitiikan koordinointia talouden vakavan taantuman yhteydessä. Tiedonannossaan komissio oli neuvoston kanssa samaa mieltä siitä, että kun otetaan huomioon odotettavissa oleva covid-19-epidemian aiheuttama vakava talouden taantuma, tämänhetkiset olosuhteet mahdollistavat lausekkeen aktivoinnin. Jäsenvaltioiden valtiovarainministerit yhtyivät komission arvioon 23. maaliskuuta 2020. Yleisen poikkeuslausekkeen aktivoiminen mahdollistaa tilapäisen poikkeamisen julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tähtäävältä sopeuttamisuralta edellyttäen, että tämä ei vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä. Korjaavan osion osalta neuvosto voi myös päättää komission suosituksesta hyväksyä tarkistetun julkisen talouden kehityspolun. Yleinen poikkeuslauseke ei keskeytä vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisia menettelyjä. Se antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa niistä julkista taloutta koskevista vaatimuksista, joita tavallisesti sovellettaisiin, ja samalla komissiolla ja neuvostolla on mahdollisuus toteuttaa tarvittavat politiikan koordinointitoimenpiteet vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa.

Latvian viranomaisten 31. maaliskuuta 2020 ilmoittamat ja Eurostatin myöhemmin vahvistamat tiedot[1] osoittavat, että vuonna 2019 Latvian julkisen talouden alijäämä oli 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen ja julkisen talouden bruttovelka 36,9 prosenttia suhteessa BKT:hen. Vuoden 2020 vakausohjelmassa Latvia ennakoi, että vuonna 2020 alijäämä on 9,4 prosenttia suhteessa BKT:hen ja velka 51,7 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Vuodeksi 2020 ennakoitu alijäämä on lähtökohtaisesti näyttönä vakaus- ja kasvusopimuksessa määritellyn liiallisen alijäämän olemassaolosta.

Tätä taustaa vasten komissio on laatinut tämän kertomuksen, jossa analysoidaan, noudattaako Latvia perussopimuksen alijäämäkriteeriä ja velkakriteeriä. Velkakriteeriä voidaan katsoa noudatetun, koska velkasuhde on alle perussopimuksen mukaisen viitearvon, joka on 60 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kertomuksessa otetaan huomioon kaikki merkitykselliset tekijät ja siinä otetaan asianmukaisesti huomioon myös covid-19-pandemiaan liittyvä merkittävä talouden häiriö.

[1] https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f

Taulukko 1. Julkisen talouden alijäämä ja velka (% suhteessa BKT:hen)

		2016	2017	2018	2019	2020 KOM	2021 KOM
Alijäämäkriteeri	Julkisen talouden rahoitusasema	0,2	–0,8	–0,8	–0,2	–7,3	–4,5
Velkakriteeri	Julkisen talouden bruttovelka	40,9	39,3	37,2	36,9	43,1	43,7

Lähde: Eurostat, komission kevään 2020 talousennuste

2. ALIJÄÄMÄKRITEERI

Vuoden 2020 vakausohjelman mukaan Latvian julkisen talouden alijäämä kasvaa 9,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2020, eli se ylittää perussopimuksen mukaisen viitearvon, joka on 3 prosenttia suhteessa BKT:hen, eikä ole lähellä sitä.

Viitearvon ennakoitu ylittyminen vuonna 2020 on poikkeuksellinen, koska se johtuu talouden vakavasta taantumasta. Komission kevään 2020 talousennusteessa otetaan huomioon covid-19-pandemian vaikutus ja ennustetaan reaalisen BKT:n supistuvan 7,0 prosenttia vuonna 2020.

Perussopimuksen viitearvon ennakoitu ylittyminen ei ole komission kevään 2020 talousennusteen perusteella väliaikaista, sillä alijäämän ennustetaan pysyvän yli 3 prosentissa suhteessa BKT:hen vuonna 2021.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vuodeksi 2020 ennakoitu alijäämä ylittää perussopimuksen 3 prosentin viitearvon eikä ole sitä lähellä. Ennakoitua ylittymistä pidetään perussopimuksessa ja vakaus- ja kasvusopimuksessa määriteltynä poikkeuksellisena mutta ei väliaikaisena ylittymisenä. Näin ollen analyysi viittaa siihen, että perussopimuksessa ja asetuksessa (EY) N:o 1467/97 tarkoitettua alijäämäkriteeriä ei lähtökohtaisesti noudateta.

3. MERKITYKSELLISET TEKIJÄT

Perussopimuksen 126 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos jäsenvaltio ei täytä jommankumman tai kummankaan arviointiperusteen mukaisia vaatimuksia, komissio laatii asiasta kertomuksen. Kertomuksessa on otettava ”huomioon myös se, ylittääkö julkistalouden alijäämä julkiset investointimenot, sekä muut merkitykselliset tekijät, jäsenvaltion keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne ja talousarviotilanne mukaan luettuina”.

Näitä tekijöitä kuvataan tarkemmin asetuksen (EY) N:o 1467/97 2 artiklan 3 kohdassa, jonka mukaan huomioon on otettava myös ”muut tekijät, joita kyseinen jäsenvaltio pitää merkityksellisinä arvioitaessa kokonaisvaltaisesti alijäämä- ja velkaperusteiden noudattamista ja jotka jäsenvaltio on esittänyt neuvostolle ja komissiolle”.

Tämänhetkisessä tilanteessa keskeinen huomioon otettava lisätekijä vuoden 2020 osalta on covid-19-pandemian taloudellinen vaikutus. Pandemia vaikuttaa erittäin merkittävästi julkisen talouden tilanteeseen ja johtaa erittäin epävarmoihin näkymiin. Pandemia on johtanut myös yleisen poikkeuslausekkeen aktivoimiseen.

3.1. Covid-19-pandemia

Covid-19-pandemia on johtanut merkittävään talouden häiriöön, jolla on huomattava kielteinen vaikutus kaikkialla Euroopan unionissa. Vaikutukset BKT:n kasvuun riippuvat sekä pandemian että niiden toimenpiteiden kestosta, joita kansalliset viranomaiset ovat toteuttaneet ja joita toteutetaan Euroopan tasolla ja globaalisti pandemian leviämisen hidastamiseksi, tuotantokapasiteetin suojelemiseksi ja kokonaiskysynnän tukemiseksi. Jäsenvaltiot ovat jo ottaneet tai ovat ottamassa käyttöön budjettitoimenpiteitä terveydenhuoltojärjestelmien kapasiteetin lisäämiseksi ja avun tarjoamiseksi niille ihmisille ja aloille, joita kriisi erityisesti koettelee. Lisäksi on otettu käyttöön merkittäviä maksuvalmiustukitoimenpiteitä ja muita takauksia. Toimivaltaisten tilastoviranomaisten on tutkittava yksityiskohtaisempien tietojen perusteella, onko kyseisillä toimenpiteillä välitöntä vaikutusta julkisen talouden rahoitusasemaan. Nämä toimenpiteet yhdistettynä talouden toimeliaisuuden vähenemiseen kasvattavat julkisen talouden alijäämiä ja heikentävät velka-asemia huomattavasti.

3.2 Keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne

Latvian reaalinen BKT kasvoi 2,2 prosenttia vuonna 2019 vilkkaan yksityisen kulutuksen ansiosta, mutta investointien ja viennin kasvu oli hidastumassa. Komission kevään 2020 talousennusteessa reaalisen BKT:n ennustetaan vuonna 2020 supistuvan 7 prosenttia covid-19-epidemian ja siihen liittyvien rajoittamistoimenpiteiden vuoksi. Odotettavissa on, että rajojen sulkemisten ja ulkomaisen kysynnän supistumisen johdosta tilanteesta kärsivät eniten investoinnit ja vienti, kun taas kulutuksen odotetaan selviävän paremmin kuin muissa jäsenvaltioissa. BKT:n jyrkkä lasku on lieventävä tekijä arvioitaessa, noudattaako Latvia alijäämäkriteeriä vuonna 2020.

Makrotalouden ennusteet ovat erittäin epävarmoja, sillä covid-19-pandemian vaikutus riippuu rajoittavien toimenpiteiden kestosta ja ankaruudesta. Pandemiasta voi tulla vakavampi ja pidempi kuin oletettiin, mikä edellyttää tiukempia ja pitkäkestoisempia rajoittamistoimenpiteitä. Valmistusteollisuudelle ja rakennusalalle ei ole asetettu tarjontapuolen rajoituksia. Tämän johdosta nämä alat voivat osoittautua oletettua selviytymiskykyisemmiksi, jos kysyntä palautuu. Unionin elpymisura ei kuitenkaan välttämättä ole niin vakaa kuin on ennustettu, mikä voi johtaa Latvian elpymisen pitkittymiseen.

3.3 Julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusasema

Toteutumatietojen ja komission kevään 2020 talousennusteen perusteella Latvian rakenteellisen alijäämän (1,7 % suhteessa BKT:hen) arvioidaan vuonna 2019 olevan lähellä julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta (–1,0 % suhteessa BKT:hen), kun otetaan huomioon terveydenhuollon uudistukseen liittyvä sallittu poikkeama (0,5 % suhteessa BKT:hen), mikä viittaa vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimusten noudattamiseen.

Vakausohjelmassa ennustetaan julkisen talouden alijäämän kasvavan 9,4 prosenttiin vuonna 2020. Talouden laskusuhdanteen odotetaan supistavan valtion verotuloja ja muita tuloja noin 5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Työttömyyden lisääntymisen sekä sairauslomien ja sosiaaliavustusten kysynnän kasvun kustannusten odotetaan olevan noin 1 prosentti suhteessa BKT:hen. Lisäksi yrityksille ja kotitalouksille suunnattujen tukitoimenpiteiden arvioidaan vuonna 2020 kasvattavan julkisen talouden alijäämää 3 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Kriisitoimenpiteisiin kuuluu veronmaksun lykkäysvaihtoehtoja enintään kolmeksi vuodeksi, tulotukea ilman työtä oleville työntekijöille ja työttömille sekä maksuvalmiutta tukevia ja alakohtaisia tukitoimenpiteitä. Useimpien elvytystoimien suunnitellaan päättyvän vuonna 2021.

Komission kevään talousennusteessa julkisen talouden alijäämän ennustetaan vuonna 2020 olevan 7,3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Siinä elvytystoimenpiteiden vaikutuksen oletetaan olevan samanlainen kuin vakausohjelmassa, mutta työllisyyden heikentymisen ennustetaan olevan vähäisempää ja menopuolella automaattisten vakauttajien vaikutuksen arvioidaan olevan pienempi vuonna 2020. Makrotalouden ja julkisen talouden ennusteiden erot kertovat niihin liittyvästä suuresta epävarmuudesta.

3.4 Muut jäsenvaltion esittämät tekijät

Latvian viranomaiset toimittivat 15. toukokuuta 2020 kirjeen, jossa ne ilmoittivat asetuksen (EY) N:o 1467/97 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut merkitykselliset tekijät. Edellä tässä kertomuksessa esitetty analyysi kattaa jo suurimman osan viranomaisten esittämistä keskeisistä tekijöistä. Erityisesti se, että julkisen talouden alijäämä ylittää perussopimuksessa määrätyn viitearvon, johtuu yksinomaan covid-19-kriisin vaikutuksista.

4. PÄÄTELMÄT

Vakausohjelmassa Latvian julkisen talouden alijäämän ennakoidaan vuonna 2020 kasvavan 9,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Tämä ylittää perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon eikä ole lähellä sitä. Viitearvon ennakoitua ylittymistä pidetään poikkeuksellisena mutta ei väliaikaisena.

Perussopimusta ja vakaus- ja kasvusopimusta noudattaen tässä kertomuksessa on tarkasteltu myös merkityksellisiä tekijöitä.

Koska ennakoitu alijäämä on selvästi yli 3 prosenttia suhteessa BKT:hen eikä ylittyminen ole väliaikainen ja kun otetaan huomioon kaikki merkitykselliset tekijät, analyysi viittaa siihen, että perussopimuksessa ja asetuksessa (EY) N:o 1467/97 määriteltyä alijäämäkriteeriä ei noudateta.